

Prvi šaranski ribnjak u SR Crnoj Gori

U okviru Agrokombinata »13. jul« — Titograd, a na inicijativu dr inž. Đorđija Drecuna, rukovodioca SOUR Ribarstvo u sastavu tog Kombinata, donijeta je odluka da se u području Lješkopoljskog luga, u neposrednoj blizini Titograda, izgrade prvi šaranski ribnjaci u SR Crnoj Gori.

Želje i prijedlozi da se u uvjetima mediteranske klime u našoj zemlji izgrade šaranski ribnjaci postojale su i prije, još pred više od 20 godina, no sve inicijative ribarskih stručnjaka razbijale su se o nezainteresiranosti poljoprivrednih organizacija u tom području, a manji pokušaji u području Dalmacije prije kojih dvadesetak godina nisu uspjeli radi poimanja sredstava.

Smatram da nije potrebno preveliko objašnjavanje zašto se je baš u tom području željelo izgraditi šaranske ribnjake. U uvjetima toplije klime produžuje se uzgojni period, šaran bolje iskorištava hranu i brže raste, a pravog prekida rasta zapravo i nema, jer su zime blage.

Zbog svega toga je i razumljiv interes i odobranje ribarskih stručnjaka za tu odluku Agrokombinata »13. jul« — Titograd.

U ovom prikazu dat ćemo samo nekoliko osnovnih informacija o tom ribnjaku. Više ćemo o tome obavijestiti kada budu završeni projekti i započne izgradnja, a čvrsto smo uvjereni da će se o tom ribnjaku ubrzo često i mnogo pisati, jer postoje svi uvjeti da taj ribnjak postane jedan od najboljih i najinteresantnijih u SRF Jugoslaviji.

Organizacija projektiranja i prve proizvodnje povjerena je Institutu za slatkovodno ribarstvo iz Zagreba, a postoje izgledi da se ta suradnja produži i dalje. To sve pruža garanciju da će ti ribnjaci biti uzorno funkcionalno izgrađeni i vođeni po svim zahtjevima moderne ribarske tehnologije. To je težnja i investitora i projektanta.

U prvoj fazi ovaj će ribnjak zauzimati površinu od 313,8 ha, a gradi se kao punosistemska ribnjak. To je nužno zbog toga, što je to jedini ribnjak te vrste u SR Crnoj Gori, dasta udaljen od ostalih ribnjačarskih centara, pa bi transport reprodukcionog materijala bio vrlo skup i težak. Nadalje, u Jugoslaviji, nažalost, još uvijek ne postoji jedan ili više centara za proizvodnju nasadnog materijala, iz kojeg bi se snabdijevale sve proizvodne organizacije, pa bi novoosnovano ribnjačarstvo bilo prisiljeno da od starijih punosistemskih gospodarstava kupuje njihov višak nasadnog materijala. Ako uzmemo u obzir logičnu činjenicu, da svako gospodarstvo od proizvedenog nasadnog materijala izabire za vlastite potrebe ono što je najvrednije, a prodaje ono, što je nakon toga izbora preostalo kao višak, onda je jasno, da su nepunosistemna gospodarstva, u većini slučajeva, prisiljena da kupuju nekvalitetnu, pa i škart-robu, da bi održala kakav-takav pogon, a od kojega se, međutim, ne može očekivati visoka i kvalitetna proizvodnja.

Ribnjak se gradi u vrlo povoljnom, mediteranskom klimatskom području, što će omogućiti znatno dulji uzgojni period. Ako uzmemo u obzir, da uzgojni period u sadanjim našim uvjetima traje 150 — 180 dana (ovo drugo samo u izvanrednim slučajevima), onda možemo sa sigurnošću tvrditi da će taj period u Lješkom Polju iznositi 180 — 210 dana, pa i više, a pravog prekida uzgoja, u smislu uvjeta naše kontinentalne klime, u kojem su području locirana sva naša dosadnja ribnjačarstva, neće niti biti.

Prema izvedenim proračunima i fizikalno-kemijskim i hidrobiološkim ispitivanjima vode za snabdjevanje tog ribnjaka ima dovoljno (Kraljičino oko) i ona po svim svojim kvalitetama odgovara za uzgoj šarana. Međutim, neke njene fizikalne osobine (temperatura i kratak tok od izvora do ribnjaka) zahtijevaju izgradnju posebnih objekata (predgrijača), da bi se ona u izvjesnim kategorijama ribnjaka (mrijestilišta) mogla uspješno koristiti. To, međutim, ne predstavlja nikakav poseban problem, niti neko osjetljivije opterećenje za investitora.

Po usvojenom konceptu izgradnje i tehnologije, izgradit će se sljedeće kategorije ribnjaka i sa sljedećim površinama:

— Predgrijač — 1 bazen	1 ha	0,32%
— Mrijestilište — 10 bazena	1,5 ha	0,48%
— Rastlišta — 2 bazena	8,8 ha	2,80%
— Mladičnjaci — 2 bazena	33,0 ha	10,51%
— Odgajališta — 4 bazena	264,0 ha	84,13%
— Matičnjaci — 2 bazena	3,0 ha	0,96%
— Zimovnjaci — 10 bazena	2,5 ha	0,80%

Već na prvi pogled je uočljivo da se ovdje znato odstupa od klasičnog procentualnog odnosa pojedinih kategorija ribnjaka. To je učinjeno zbog uvođenja nove tehnologije sa odlovljavanjem i prodajom ribe tokom cijele godine, kao i zbog potrebe da se proizvede znatno veće količine nasadnog materijala od potreba samog ribnjačarstva, radi nasadivanja Skadarskog jezera. Tim zahtjevima prilagođen je, dakle, taj odnos pojedinih kategorija ribnjaka.

Glavni predmet uzgoja na tom ribnjaku bit će šaran (*Cyprinus carpio*), uz paralelni uzgoj biljojednih riba (*Ctenopharingodon idella* i *Hypophthalmichthys molitrix*). U svakom slučaju, u kasnijem razvoju ribnjaka, trebat će se pozabaviti i uvođenjem nekih drugih vrsta, i to kako zbog zahtjeva tržišta, tako i iz bioloških razloga.

Novosagrađeni ribnjaci su, također, upućeni i na nabavu matičnog materijala sa strane. U ovom slučaju pojavila se je opravdana dilema: da li nabaviti matično jato u zemlji, sa nekog domaćeg ribnjačarstva, ili ga uvesti iz neke strane zemlje, koja je poznata po kvalitetnom materijalu. Ta dilema se nije pojavila zbog neke megalomanije ili zbog želje za uvođenjem nekih novih sojeva šarana u uzgoj, nego zbog straha da se već matičnim materijalom u novi

ribnjak ne unesu neke bolesti, koje bi kasnije mogle izazvati neželjene posljedice. Domaći proizvođači su selekcionirali svoj matični materijal sa izvanrednim svojstvima u pogledu eksterijera, brzine rasta, spolne zrelosti i anatomske građe, ali nedovoljno rezistentan prema bolestima. Zbog toga je domaći šaran sklon oboljevanju od raznih bolesti, a naročito od one najopakije: zarazne vodene bolesti šarana, koja je u nas dosta raširena.

Izraelski šaran, na primjer, selekcioniran je, uglavnom, na brzinu rasta i rezistentnost prema bolestima, dok su druga svojstva zapostavljena.

Istina, i kod nas se već nekoliko godina radi na selekciji šarana na naučnoj osnovi, sa ciljem da se stvori novi tip šarana sa svim dobrim svojstvima, no ti su radovi dugotrajni i na njihove rezultate ovo novo ribnjačarstvo ne može čekati.

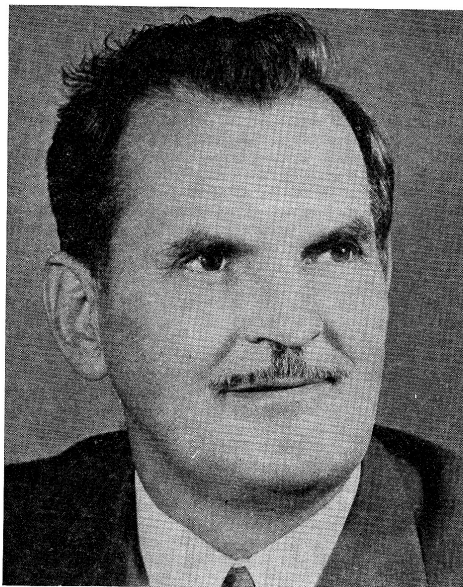
Međutim, uvoz iz inozemstva je vrlo riskantan, kompliciran i skup, pa nije preporučljiv bez krajnje nužde.

Najzad, nakon zrelog razmišljanja i razmatranja ovog problema, nađeno je kompromisno rješenje. Naime, Zavod za ribarstvo SR Makedonije iz Skopja uvezao je prije nekoliko godina šarane iz Izraela za nasadivanje akumulacije Bukri. Ti su se šarani izvanredno aklimatizirali, te danas već Zavod raspolaže izvjesnim viškom nasadnog materijala, kojega nudi na prodaju. Zaključeno je dakle, da se od Zavoda za ribarstvo SR Makedonije nabavi i matični materijal iz tog jata, kao i nasadni materijal za prvu godinu proizvodnje. Ribnjak u Lješkopoljskom lugu bit će, predvidivo, završen već do kraja 1971. godine, dok će se nasadni materijal od tih nabavljenih matrica moći proizvoditi tek u proljeće 1972. godine. Da završeni objekti ne bi ostali van pogona čitavu jednu sezonu, potrebno je nabaviti nasadni materijal sa strane, da bi se već prve godine ostvarila puna proizvodnja. Jasno je, da je onda najbolje da taj materijal bude iz istog jata, iz kojeg potiču i matice, kako se kasnije ne bi mijenjao kvalitet proizvodnje.

Pri tome je interesantno napomenuti, da su prvi šarani u Izrael uvezeni iz Jugoslavije, pa se, eto, sada selekcionirani i izmijenjeni, ponovo vraćaju njihovi potomci!

U daljem uzgoju riba na tom ribnjaku primjenjivat će se najsavremenije tehnološke metode, koje će mu omogućiti proizvodnju od najmanje 1600 kg šarana na 1 hektar.

Biljojedne ribe, barem u prvoj fazi izgradnje i pogona ribnjaka, uvodit će se u paralelni uzgoj sa šaranom na taj način, da će se nasadni materijal (godišnjaci) nabavljati sa strane i nasadivati po 300 kom. na 1 ha, što će omogućiti proizvodnju od 200 do 250 kg tih riba po 1 ha.

Dr Inž. ĐORĐIJE DREČUN

Uopće smatramo, da zbog velikih investicija u izgradnji objekata za proizvodnju nasadnog materijala biljojednih riba, kao i zbog niza drugih problema, među kojima je najakutniji problem kadrova, u SFR Jugoslaviji ne bi trebalo da postoji više od 1 do 2 centara za proizvodnju mlađa tih riba, iz kojih bi se podmirivale sve potrebe jugoslavenskih ribnjačarstava. Zavod za ribarstvo Ribarskog gazdinstva »Beograd« ovladao je već u potpunosti tehnikom uzgoja mlada tih riba, a ribnjačarstvo »Končanica« kod Daruvara je na najboljem putu da to učini u najskorije vrijeme, pa smatramo da je to za Jugoslaviju dosta.

Evo, toliko za sada o tom ribnjaku. Uvjereni smo, naglašavamo ponovo, da će nam izvanredni klimatski uvjeti tog područja, kao i ozbiljnost, ambicioznost i zainteresiranost rukovodećeg kadra tog Kombinata, te uska suradnja sa naučno-istraživačkim ustanovama, omogućiti da u skorju budućnosti o tom ribnjaku pišemo često i da obogatimo našu ribarsku nauku i praksu novim, revolucionarnim rezultatima.

dr inž. Z. Livojević